שלא בפני בעל דין ולא והא קתני בין גדולים בין קטנים חייבין א"ל הרי מחלוקת סומכוס בצידך אמר איכפל כולי עלמא וקאי כסומכוס לאפקוען לדידי אדהכי איגלגל מילתא אתא ומטא לקמיה דרבי אבהו אמר לא שמיע לכו הא דרב יוסף בר חמא א"ר אושעיא דאמר רב יוסף בר חמא אמר רבי אושעיא [א]תינוק שתקף בעבדיו וירד לתוך שדה של חבירו ואמר שלי הוא אין אומרים נמתין עד שיגדיל אלא מוציאין מידו מיד ולכשיגדיל יביא עדים ונראה מי דמי התם הוא דמפקינן מיניה דלא קיימא ליה (א) אחזקה דאבוה [ב]אבל היכא דאית ליה חזקה דאבוה לא אמר רב (א)אשי א"ר שבתאי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין (ב)תהי בה ר' יוחנן וכי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין קיבלה מיניה ר' יוסי בר חנינא [ג]כגון שהיה הוא חולה או עדיו חולים או שהיו עדיו מבקשין לילך למדינת הים ושלחו לו ולא בא אמר רב יהודה אמר שמואל מקבלין עדים שלא בפני בעל דין אמר מר עוקבא לדידי מיפרשא לי מיניה דשמואל [ד]כגון דפתחו ליה בדיניה ושלחו ליה ולא אתא אבל לא פתחו ליה בדינא [ה]מצי א"ל אנא לב"ד הגדול אזילנא אי הכי כי פתחו ליה נמי [ו]מצי א"ל לב"ד הגדול אזילנא אמר רבינא כגון דנקט דיסקא מבית דין הגדול אמר רב מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ור' יוחנן אמר אין מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין א"ל רב ששת לרבי יוסי בר אבהו אסברה לך טעמיה דרבי יוחנן אמר קרא 1והועד בבעליו ולא ישמרנו אמרה תורה יבא בעל השור ויעמוד על שורו אמר רבא ° [ז]הלכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפי' עומד וצווח ואי אמר נקיטו לי זימנא עד דמייתינא סהדי ומרענא ליה לשטרא [ח]נקטינן ליה אי אתא אתא אי לא אתא [ט]נטרינן ליה בה"ב אי לא אתא [י]כתבינן פתיחא עלויה תשעין יומין תלתין קמאי לא נחתינן לנכסיה (ב) דאמר קא טרח בזוזי וניזוף מציעאי נמי לא נחתינן ליה לנכסיה דאמר דלמא לא אשכח למיזף וקא טרח ומזבין בתראי נמי לא נחתינן לנכסיה דאמר לוקח גופיה קא טרח בזוזי לא אתא כתבינן אדרכתא אניכסיה [כ]והני מילי דאמר אתינא אבל אמר לא אתינא לאלתר כתבינן [ל]והני מילי במלוה אבל בפקדון לאלתר כתבינן וכי כתבינן אמקרקעי אבל אמטלטלי לא דלמא שמיט ואכיל להו מלוה למטלטלי וכי אתי לוה ומייתי סהדי ומרע ליה לשטרא לא משכח מידי למיגבה ואי אית ליה מקרקעי למלוה כתבינן [מ]ולא היא אדרכתא אמטלטלי לא כתבינן אף על גב דאית ליה מקרקעי חיישינן שמא תכסיף וכי כתבינן אדרכתא [נ]מודעינן ליה והני מילי דמיקרב אבל מירחק לא ואי מירחק ואיכא קרובים אי נמי איכא שיירתא דאזלי ואתו התם משהינן ליה תריסר ירחי שתא עד דאזלא ואתי שיירתא כי הא דרבינא שהא למר אחא תריסר ירחי שתא עד דאזלא ואתייא שיירתא מבי חוזאי ולא היא התם איניש אלימא הוה אי הויא מטיא אדרכתא לידיה לא הוה אפשר לאפוקי מיניה אבל הכא לא נטרינן ליה אלא [ס]עד דאזיל שליחא בתלתא בשבתא ואתא בארבעה בשבתא ולחמשא בשבתא קאי בדיניה אמר רבינא [ע]האי שלוחא דרבנן מהימנינן ליה כבי תרי [פ]וה"מ לשמתא אבל לפתיחא כיון דממונא קא מחסר ליה [צ]דקא בעי ליה למיתב ליה זוזי לספרא לא אמר רבינא [ק]יהבינן זימנא אפומא דאיתתא ואפומא דשיבבי ולא אמרן אלא דליתיה במתא אבל

שלא בפני בעל דין. והאי קטן כמאן דליתיה דמי: **שתקף בעבדיו.** שלקח עבדיו עמו שיסייעוהו. ג) [לישנא אחרינא שתקף בעבדיו ואמר שלי הן]: **ונראה.** אם שלו הוא: **התם.** הוא דירד לתוך שדה חבירו דלית ליה להך תינוק בהך שדה חזקה דאבוה אבל היכא דאית ליה להאי תינוק בבית זה חזקה דאבוה לא מפקינן ליה מיניה ולכשיגדיל יביא רבי ירמיה עדיו וידון עמו: **חולים.** מסוכנים למות ואם לא עכשיו אימתי: **לב"ד הגדול.** שבארץ ישראל: **כגון דנקט.** בעל דין חבירו: **דסקא.** אגרת מב"ד הגדול שלשלחו לב"ד של כאן ד) [לכופו]: **מקיימים את השטר.** היו עדים החתומים מבקשים לילך למדינת הים מביאן מלוה לב"ד ומעידין על כתב ידן ובית דין כותבין תחתיו במותב תלתא הוינא ואתו פלוני ופלוני ואסהידו אחתימת ידייהו ואשרנוהי וקיימנוהי כדחזי: **ואע"פ שעומד.** בעל דין וצווח אל תקיימוהו מזויף הוא אין חוששין: **פתיחא.** שטר שמתא על שאין פורע החוב: **אדרכתא.** פסק דין לירד המלוה לתוך נכסים של לוה וליטלם בשומא ה) בחובו: **שמא תכסיף.** קרקעות של מלוה תבור ותפחות מדמיה: **מר אחא.** זה שמו והיה לו חוב על חבירו ולא היה הלוה בעיר: **שני וחמישי** בתי דינין קבועים בעיירות תקנת עזרא בפרק מרובה (לעיל דף פב.): **שליח דרבנן.** שהלך להזמין איש לדין וחזר ואמר לב"ד אינו רוצה לבא: **מהימנין ליה כבי תרי.** דלא משקר בבי דינא: **פתיחא.** שטר שמתא. וכי שרו ליה שמתא לא שרו ליה עד דיהיב זוזא דפתיחא לספרא: **יהבינן זמנא.** מזמנין בעל דין ליום פלוני לדין: **על פי אשה.** ההולכת אצלו לפי דרכה או ע"פ שכיניו וסמכינן עלייהו דעבדין שליחותייהו אי לא אתי מחזקינן באפקרותא ומשמתינן ליה: **אלא דליתיה במתא.** שאין אותו פלוני עכשיו בעיר שב"ד בה ואמר לשכניו כשישוב פלוני אמרו לו לבא: אבל

אבל היכא דאית ליה חזקה דאבהתא כו'. משמע דהיינו אפי' היה רבי ירמיה בתוך הבית מדלא מפליג התם בעל השדה מוחזק בשדה הכא רבי ירמיה לא היה מוחזק משמע דלא תלי בהכי מידי אלא במה דאית ליה חזקה מאבות אפילו היה רבי ירמיה מוחזק בבית:

ושלחו לו ולא בא. אור"י דמשמע דבעי שלחו לו ° ולא בא בהדי שהיו עדיו חולים או שהיו מבקשין לילך למדינת הים מדלא קאמר או שלחו כדקאמר או שהיו עדיו חולים או שהיו כו' ומיהו בסמוך משמע דבעי למימר או ושלחו דקאמר כגון דפתחו ליה בדיניה ושלחו ליה ולא אתא משמע דמשום האי מילתא לחודיה דשלחו לו ולא אתא מקבלין עדים שלא בפני בעל דין ויש לדחות דשאני התם דפתחו ליה בדיניה ודין גדול הוא זה ו)[ויש ספרים שכתוב בהן או שלחו אחריו ולא בא] ול"ע בספרים ישנים ובפי' ר"ח ובספר ישן נמצא כתוב ושלחו לו:

מצי טעין לב"ד הגדול קאזילנא כו'. פירש בה"ג ומצי נתבע לאשתמוטי בהכי והיה נראה לומר דדוקא נתבע יכול לפטור עצמו בכך אבל לא תובע דאל"כ כל אדם יאמר לחבירו או תן לי מנה או בא עמי לב"ד הגדול אבל נראה לר"ת דכ"ש תובע דהשתא נתבע שנראה עושה ערמה כדי לפטור עצמו ממה שזה תובעו מצי למימר הכי כ"ש תובע שמתחילה תובע כך ואין נראה כמערים ועוד דאפילו לוה דעבד לוה לאיש מלוה מצי למימר לב"ד הגדול קאזילנא כ"ש מלוה ואע"ג דאמר בפרק זה בורר (סנהדרין דף לא: ושם) אמר אמימר הלכתא כופין אותו והולך עמו למקום הועד ומסיק דהני מילי מלוה אבל לוה עבד לאיש מלוה ולא מ"ל נלך למקום הועד בית הועד לאו היינו ב"ד הגדול דבית הועד היינו מקום ב"ד קבוע אבל יש ב"ד הגדול ממנו בחכמה והילכתא אפילו לוה מצי למימר לב"ד הגדול קאזילנא אבל לבית הועד לא מצי אמר אלא כופין אותו ודן בעירו:

מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין. פי' בקונט' אם עדיו מבקשין לילך למדינת הים ואין נראה לר"י דא"כ אמאי נקט קיום השטר הא קבלת עדים אמר נמי לעיל דבכה"ג מקבלין שלא בפני בעל דין ונראה לר"י דבכל ענין קאמר דמקיימין דקיום שטר דרבנן ועדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד דמי ואין צריך קיום ומדרבנן הוא דצריך הלכך מקיימין שלא בפני בעל דין ורבי יוחנן דאמר אין מקיימין סבר דלא פלוג רבנן בין קיום שטרות לקבלת עדות והא דקאמר אסברה לך טעמא דר' יוחנן ה"ק דאפילו בקיום שטרות אית ליה לר' יוחנן יבא בעל השור ויעמוד על שורו ומיהו רב נמי אית ליה בעלמא יבא בעל השור כו':

עד דאזיל שליח בתלתא בשבתא. דמסתמא בשני דנהו:

דקבעי למיתב זוזא לפתיחא. כשקורעין אותה משלם הוא שכר הסופר:

ומר

עין משפט נר מצוה

יד א מיי' פי"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ו סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סימן קי סעיף ה:
טו ב מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ו:
טז ג מיי' פ"ג מהלכות עדות הלכה יא סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' כח סעיף טו טז:
יז ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף טז:
יח ה טוש"ע שם בהג"ה:
יט ו מיי' פ"ו מהלכות סנהדרין הלכה ו ועי' בכ"מ סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סימן יד סעיף א בהג"ה:
כ ז מיי' פ"ג מהלכות עדות הלכה יא סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' מו סעיף ה:
כא ח מיי' פכ"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ב סמג שם טוש"ע ח"מ סימן לח סעיף ד:
כב ט י מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעי' ה:
כג כ ל מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעי' ו:
כד מ מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעי' ז:
כה נ ס מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעי' ה:
כו ע פ מיי' פכ"ה מהל' סנהדרין הלכה ה סמג לאוין רח טוש"ע ח"מ סימן ח סעיף ה וסימן יא סעיף א [רב אלפס כאן ובמו"ק פ"ג דף רפ"ו והתם והכא גרים אמר רבא]:
כז צ מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סימן יא סעיף ד:
כח ק מיי' שם הלכה י טוש"ע שם סעי' ג:

◆

רבינו חננאל

בר חמוה דרבי ירמיה טרק גלי באפיה דרבי ירמיה וכו'. התם הוא דמפקינן מיניה דלא קיימא ליה אחזקה דאבוה אבל היכא דאית ליה חזקה דאבוה לא. פר"ח זצ"ל והכי קיימא לן. תהי בה ר' יוחנן ומי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין. פי' תימה. ובפר"ח זצ"ל כתב מקבלין עדים שלא בפני בעל דין, כגון שהיה הנתבע חולה או היו העדים חולים ומתיראין שמא יקרה מקרה בני אדם או היו מוכנים לפרש בים ושלחו לו לנתבע ולא בא וכבר פתחו ליה בדיניה מקודם, כי האי גוונא מקבלין עדים שלא בפני בעל דין. והני מילי דנקיט ההוא דיינא דיסקיא מבית דין הגדול, דאי לא נקט מצי למימר לבית דין הגדול קאזלינא, עכ"ל. ובפי' ר"ח ובספר ישן נמצא כתוב ושלחו לו. **אמר רבא הילכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפילו עומד וצווח.** פר"ח זצ"ל וכן הלכה. **גבי ב"ח,** דאמרי' אביי אמר למפרע הוא גובה ורבא אמ' מכאן ולהבא הוא גובה, ופסקינן הלכת' כרבא. ואי זבין ליה אתי מלוה וטריף אע"ג דלית ליה למלוה רשות' לזבוני אלא עד דימטי זמניה, ואי זבין מלוה מקמי דימטא זמניה לא הוי זביניה זביני דלזמניה הוא דקני לה לארעא. **כתב עלה ר"ח**

מסורת הש"ס

א) [אולי רב אשי הקדמון הוא או סיומא דתהי בה רבי יוחנן רב אשי אמרה], ב) [פירושו תמהא ברש"י עירובין סו. וברש"י לעיל עו: ד"ה תהי], ג) רש"ל, ד) רש"ל, ה) בס"א: במלוה, ו) יש"ש,

◆

תורה אור השלם

1. וְאִם שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת: שמות כא כט

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דלא קיימא ליה חזקה כצ"ל ואות א' נמחק: (ב) שם לנכסיה דאימור קא טרח בזוזי וניזוף וכו' לנכסיה דאימור דלמא לא אשכח:

◆

גליון הש"ס

גמ' הלכתא מקיימי'. עי' בב"מ דף טו ע"ב ברש"י ד"ה כל מעשה ב"ד ול"ע: תוס' ד"ה ושלחו לו כו' ולא בא בהדי וכו'. עי' לעיל דף לט ע"א תוד"ה ורי"א:

◆

מוסף רש"י

תהי בה. לשון מריה, כמו בת תיהא דמס' ע"ז (סו:) כלומר מעיין ומחשב לדעת טעמו של דבר (ערובין סו.) לשון מריח בקנקן כמו (ב"ב כב.) תהי ליה אקנקניה, כלומר דייק לה ופריך (לעיל עו:). **אדרכתא.** שטר פסק דין אנכסי לוה שבכל מקום שימצאם משלו יקחם ומוסרים לו השטר (ב"ב לה:).

◆

רבינו חננאל (המשך)

ז"ל שמעי' מינה מאן דקבע זמנא לחבריה למפרעיה מלוה דאית ליה עליה ומטא זמניה, לא קבעי ליה בי דינא זמנא אחרינא בתר ההוא זמנא קמא. ואי ס"ד יהבינן ליה זמנא אחרינא היכי קאמ' אביי כיון דמטא זמניה ולא פרעיה איגלאי מלתא למפרע דברשות' דמלוה הוה קאי, ורבא אמ' השת' הוא דקני. אלא לאו ש"מ דלא יהבינן ליה זמן מתחלה דקבע זמן מתחילה. ועוד כתב הרב ז"ל דפלוגתייהו דאביי ורבא בדאית לארעא בידא דמלוה הוא דאי לאו הכי לאביי לא הוי מצי מלוה לזבוני ואקדושי להההיא ארעא ולרבא לא הוי מצי למקנייה לנפשיה אלא בבי דינא. **שליחא דרבנן מהימן כבי תרי הני מילי לשמתא, אבל לפתיחא לא.** מאי טעמא, ממונא קא מחסר ליה. פירוש, דבעי למיהב לספרא פשיטי ולממונא בעינן תרי סהדי, ולכך נקראת פתיחא דהא כתבינן עלה בתחילה. ואח"כ השמתא דהיא אחרמתא והיא יותר חמורה ממנה, ואח"כ אדרכתא הרשאה למיפרע מנכסיה.